

31. — **S. Maximus**, Caesaraugustanus episcopus, vir sanctus et doctus, primo dimidio saeculi septimi, scripsit *Chronicon* ab a. 430 ad a. 606 (P. L., LXXX).

32. — **S. Isidorus Hispalensis**, nobili stirpe Gothica Carthagenae Severiano patre genitus a. 560 et litteris optime imbutus fuit. Defuncti fratris Leandri successor in sede episcopalii Hispalensi a. 599 invitus constitutus, lumen effulsit universae Ecclesiae, praesul in saeculorum fine doctissimus semperque cum reverentia nominandus. Virtutum odore ac scientiae splendore vivens secum plures ad Christi amorem trahebat. « Veniebant alii, ut doctrinam ab eo salutarem perciperent, alii vero, ut viderent mirabilia in nomine Domini facientem ; veniebant infirmi, ut sanarentur a languoribus suis, quia virtus Dei de illo exibat et sanabat omnes » (Boll. AA. S. S. Apr. I, 346). Sanctissime uti vixerat obiit a. 636, multis coruscans miraculis. *Historiam de regibus Gothorum, Vandalorum et Suevorum* breviter scripsit. Insuper contexuit *Chronicon* ab a. 176 ad a. 615, quod postea sub nomine *Chronici Hispaniae* continuavit Isidorus Pacensis (P. L., LXXXIII et LXXXVI).

33. — **Jonas**, abbas Elnonensis, fine saeculi

sexti Sigusiae in Pedemontano natus et a monachis Hibernis bene institutus, S. Columbani discipulus, deinde ipse monachus in monasterio Bobiensi factus est claruitque ingenio et virtute. Tam pie quam accurate scripsit *vitam S. Columbani*, *vitam S. Attalae abbatis Bobiensis secundi*, *vitam S. Eustasii abbatis Luxoviensis secundi*, *vitam S. Bertulfi abbatis Bobiensis tertii* et *vitam S. Burgundofarae*. Istae vitae historiam ecclesiasticam saeculi septimi miro jucundoque modo illustrant (P. L., LXXXVII).

SAECULO VIII

34. — **Marcellinus** (al. Markelmus) presbyter et S. Liudgeri episcopi Mimigardefordensis socius scripsit *vitam S. Suberti seu Swiberti*, apostoli Frisonum et Boructuariorum (Potthast, Bibl. Hist. med. aev. II, 1586; P. L., CXXXII).

35. — **Beda Venerabilis** († 735), Angliae dulce decus et Ecclesiae thesaurus pretiosus, theologus, philosophus, astronomus, poeta et historiographus suo aevo insignis, libris suis adhuc vivens per universas mundi partes semper eruditus ad justitiam multos. Divinis et saecularibus litteris a magistris doctissimis

diligenter et mature imbutus, ipse illos tam mentis acumine quam eruditione profundissima mox superavit. Ad calcem *Historiae Ecclesiasticae* Beda depingit suam conditionem et aetatem. « Natus sum in territorio monasterii beatorum apostolorum Petri et Pauli, quod est ad Wiramutha et in Girvum (Weremouth-Yarrow). Cum essem annorum septem, cura propinquorum datus sum educandus reverendissimo abbatи Benedicto, ac deinde Ceolfrido; cunctumque ex eo tempus vitae in ejusdem monasterii habitatione peragens, omnem meditandis scripturis operam dedi: atque inter observantiam disciplinae regularis et quotidianam cantandi in ecclesia curam, semper aut discere aut scribere dulce habui. Nonodecimo autem vitae meae anno diaconatum, tricesimo gradum presbyteratus, utrumque per ministerium reverendissimi episcopi Johannis, jubente Ceolfrido abate suscepī. » Ex quo tempore accepti presbyteratus usque ad finem vitae pro sua suorumque necessitate multa composuit opuscula. « Hujus opuscula », ait Trithemius, « etiam adhuc eo vivente et semper nova scribente, tantae auctoritatis erant, ut ordinatione praesulum Angliae in ecclesiis publice legerentur. Cumque in homiliarum impositione nomen ex more auctoris

venerabilis Bedae presbyteri scribebant, aliter eum cum viveret praedicare non valentes, obtinuit usque in hodiernum diem titulus semel a principio attributus, ut Beda *venerabilis* potius dicatur quam sanctus. Viventem enim aliter nuncupare (etsi sanctus fuerit) non licebat. » Fructuosam vitam absolvit S. Scripturae explicaciones dictando et opusculi alicujus textum corrigendo. « Nolo », innuit sanctus senex, « ut discipuli mei mendacium legant et in hoc post obitum meum sine fructu laborent. » Cum ultimum momentum instaret, uti narrat Cutberthus ejus discipulus et testis oculatus, Beda jussit amanuensem citius scribere et sententiam finire. Deinde in pavimento jacens decantabat *Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto*, et cum Spiritum Sanctum nominasset, spiritum e corpore exhalavit et sic ad regna migravit coelestia. Mox beatifico spirituum sanctorum comitatū coelis invehitur; ubi Jerusalem colesti hymnidicos admiscens concentus, Regem saeculorum Deum Sabaoth unum substantialiter trinum personaliter perpetuo collaudat beatus. Ad opera historica Bedae Venerabilis referuntur :

a) *Historia Ecclesiastica gentis Anglorum* usque ad a. 736, quae est fons unicus et primi

ordinis pro rebus historicis Ecclesiae apud Anglo-Saxones nascentis. « Hanc historiam », ait ipse auctor, « prout vel ex litteris antiquorum, vel ex traditione majorum vel ex mea ipsa cognitione scire potui, Deo adjuvante digessi Beda famulus Christi et presbyter. » Aurem non solum Scripturae verbis esse sedulo accommodandam censem auctor, verum etiam curam vigilanter esse impendendam noscendis priorum gestis sive dictis et maxime Anglorum gentis virorum illustrium. « Sive enim historia de bonis bona referat, ad imitandum bonum auditor sollicitus instigatur; seu mala commemoret de pravis, nihilominus religiosus ac pius auditor sive lector, devitando quod noxium est ac perversum, ipse solertius ad exequenda ea quae bona ac Deo digna esse cognoverit accenditur. » Nova versio anglica a L. Gidley facta est Oxonii a. 1870 (P. L., XCV).

b) *Chronicon seu Liber de temporibus*, ab orbe condito ad a. 726 (P. L., XC).

c) *Martyrologium*, quod ipse describit in ultimo capitulo Historiae Ecclesiasticae : « martyrologium de natalitiis sanctorum martyrum diebus : in quo omnes quos invenire potui, non solum qua die, verum etiam quo genere certaminis, vel sub quo iudice mundum vicerint diligenter adnotare studui » (P. L. XCIV).

d) *Vita quinque sanctorum abbatum*, sc. Benedicti, Ceolfridi, Eosterwini, Sigifridi et Haeberti. Est historia brevis monasterii, in quo Beda supernae pietati deservire gaudebat. « Quanta sit Bedae auctoritas, » ait Mabillon, « nemo nescit. Hic tamen eo potiorem meretur fidem, quod de rebus sibi notis ac perspectis scribit » (P. L., XCIV).

36. — **Paulus Warnefridi, alias Diaconus** († 799), natus est, Forojulii (Friaul), natione Longobardus. Patrem habuit Warnefridum; unde ipsius cognomen. Diaconus factus est Ecclesiae Aquileiensis. Fuit vir divinis Scripturis eruditissimus et in litteris saecularibus nobiliter doctus, ingenio subtilis et claro eloquio. Desiderii, ultimi regis Longobardorum, erat cancellarius eximius. Post eversionem suae gentis monachus factus est in monte Cassino; sed propter scientiam litterarum Carolo Magno Imperatori tam carus erat, ut eum admodum familiaris a. 782 sequeretur eumque sapientissimis consiliis in promovendis litteris et instaurandis scholis adjuvaret. Mundo de novo valedixit ac aulae honoribus atque in suum monasterium Cassinense a. 787 rediit, ubi saeculo octavo jam vertente sancta quievit pace.

Scripsit tam metro quam prosa non pauca volumina. « Jussu Caroli M. ordinavit historias et lectiones per totum annum singulis festivitatibus congruentes » (Trith.). Inter Pauli opera historica numerantur :

a) *Historia gentis Longobardorum*, quam exaravit libris sex et quidem stylo puro et gratissimo. Hoc opus egregium pro historia ecclesiastica ac profana inaestimabilis est pretii, quo sublato, jejuna et manca foret historia regni et populi Longobardici incliti. Pauli auctoritas magna habenda est, quia non tantum multa de gente sua quacum floruit scire potuit, sed ipse se etiam alibi perquam accuratum exhibit, et insuper prae oculis habuit Historiam Longobardicam a Secundo Tridentino eodem saeculo scriptam, quo Longobardi in Italiā erupuerunt (P. L., XCV).

b) *Historia Romana seu Miscella* sexdecim libris composita, quorum decem priores Paulus ex opere Eutropii excerptis, sex sequentes autem proprio marte confecit. Rogatu Adelpergae, Ducus Beneventanae, historiam Romanam contexit usque ad tempora Justiniani, eamdem quidam *Landolphus Sagax* postea usque ad a. 816 perduxit (P. L., l. c.).

c) *Liber de episcopis Mettensibus seu libellus*

de ordine episcoporum qui sibi ab ipso praedicationis exordio in Mettensi civitate successerunt, quod opus est sui generis antiquissimum (P. L., l. c.)

d) *Vita S. Gregorii M.* (P. L., LXXV).

SAECULO IX

37. — **Dionysius Felmairenis**, Jacobitarum patriarcha monophysitus, ineunte saeculo nono edidit *Chronicon* ab initio mundi ad a. 775 quatuor partibus, quarum tres priores ex operibus Eusebii, Socratis et Johannis Ephesini excerptis, ultimam vero partem (ab a. 585 ad 775) ipse ex fontibus authenticis construxit (Vide *Freiburger Kirchenlexicon*, B. VII, p. 545).

38. — **S. Liudgerus** († 809), Mimigardefordensis (nunc Monasteriensis) ecclesiae apud Westphalos episcopus, scripsit insigni pietate erga praceptorum suum ejusdem vitam, sc. vitam *S. Gregorii abbatis* et administratoris ecclesiae Trajectensis ad Rhenum, in qua plura invenies de S. Bonifacio ac de primordiis ecclesiae inter Saxones (P. L., XCIX).

39. — **Georgius Syncellus** († 810), medicus